

ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ, ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΗ ΨΗΦΙΑΚΩΝ ΠΟΡΩΝ

Βίκη Ντρίτσου

ΠΜΣ Ψηφιακές Μέθοδοι στις Ανθρωπιστικές Επιστήμες

Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών

2026-2027

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ψηφιακή Επιμέλεια

Στάδια και Προκλήσεις

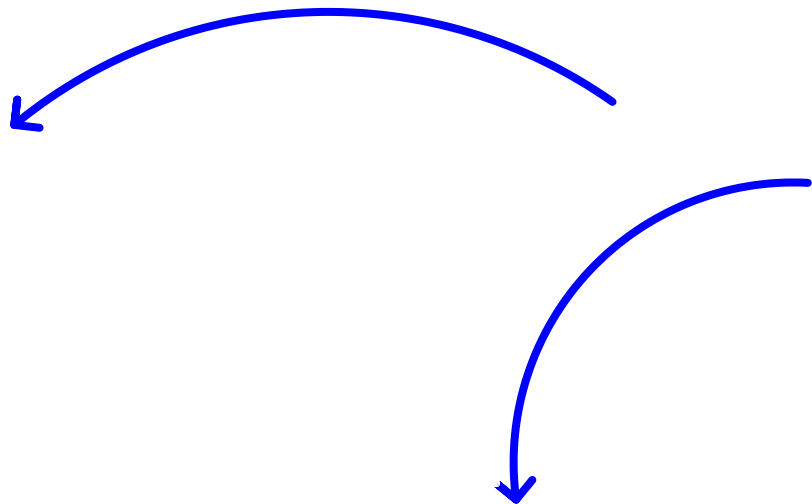
Στόχοι της διάλεξης

- Να κατανοήσετε τι είναι η ψηφιακή επιμέλεια και γιατί χρειάζεται
- Να γνωρίσετε δύο μοντέλα κύκλου ζωής (DCC, DCC&U)
- Να εφαρμόσετε τα στάδια σε ένα πραγματικό σενάριο
- Να διακρίνετε μοναδικά και μόνιμα αναγνωριστικά

2. Ψηφιακή Επιμέλεια

Ψηφιακή εποχή

- Ραγδαία αύξηση ψηφιακών πόρων
 - Επαγγελματικών, εκπαιδευτικών, προσωπικών
- Ανάγκη για αξιοποίηση, διαχείριση, διατήρηση αυτών
- Παράγοντες αυξάνουν αξία ψηφιακών πόρων
 - αυθεντικότητα
 - ακεραιότητα
 - χρηστικότητα
 - προσβασιμότητα

Συλλογή Ιστορικού Αρχείου ΕΚΠΑ

Στοιχεία Συλλογής

Αναζήτηση:

Τίτλος ↑↓	Περιγραφή ↑↓	Λεπτομέρειες ↑↓	Xml ↑↓
Άδειες (Καθηγητών και υπαλλήλων)	Έγγραφα σχετικά με άδειες διδακτικού και λοιπού προσωπικού.	EDM	
Άδειες (Καθηγητών και υπαλλήλων)	142.2	EDM	
Αναθέσεις διδασκαλίας	Έγγραφα σχετικά με τη διδασκαλία (ανάθεση, έναρξη, λήξη κ.ά.).	EDM	

”

Digital curation involves maintaining, preserving and adding value to digital research data throughout its lifecycle. It enables data discovery and retrieval, maintains its quality, adds value, and supports reuse over time.

— Digital Curation Centre (DCC)

<https://www.dcc.ac.uk/about/digital-curation>

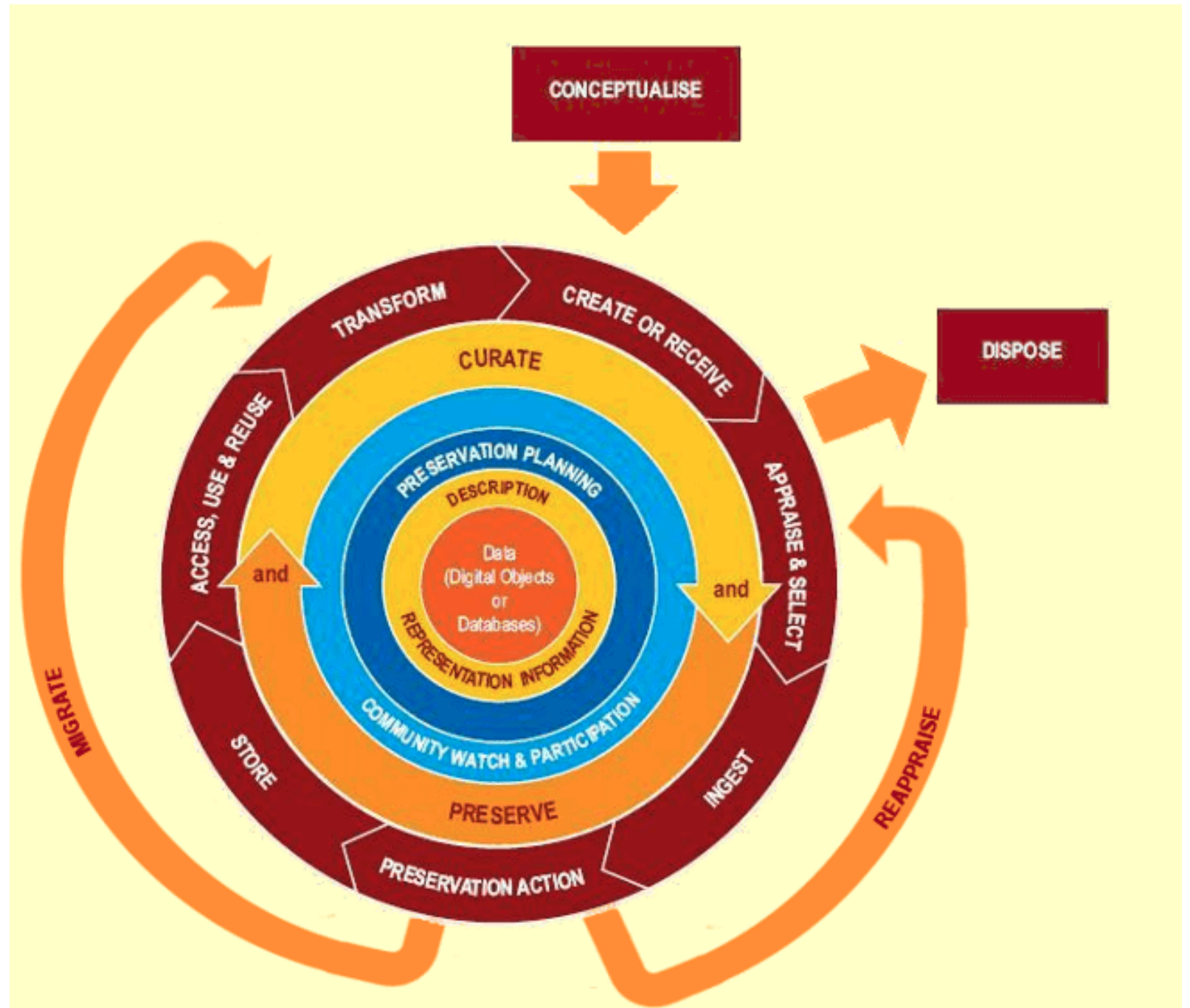
Ψηφιακή Επιμέλεια

- Επικεντρώνεται στη διαχείριση και **συστηματοποίηση** ψηφιακών πόρων **καθ' όλη τη διάρκεια του κύκλου ζωής** τους
- Σκοπός
 - διασφάλιση της χρηστικότητάς τους
 - εμπλουτισμός και αύξηση της αξίας τους

Digital Curation Centre (DCC)

- Κέντρο τεχνογνωσίας στο Ηνωμένο Βασίλειο
 - Σκοπός η αντιμετώπιση προκλήσεων ψηφιακής επιμέλειας
- Βασικά ζητήματα
 - αυθεντικότητα
 - ακεραιότητα
 - αναπαράσταση γνώσης
 - μακροπρόθεσμη διατήρηση
- Υποστήριξη μάθησης μέσω εγχειριδίου [Curation Reference Manual](#)

Κύκλος ζωής Ψηφ. Επιμέλειας κατά DCC

Sarah Higgins. 2008. The dcc curation lifecycle model.
In Proceedings of the 8th ACM/IEEE-CS joint
conference on Digital libraries (JCDL '08). Association
for Computing Machinery, New York, NY, USA, 453.
<https://doi.org/10.1145/1378889.1378998>

Δραστηριότητα

Ένα ερευνητικό έργο καταγράφει τις προφορικές ιστορίες μιας τοπικής κοινότητας και ψηφιοποιεί σχετικά αρχεία γύρω από ένα ιστορικό γεγονός.

1. Ποια στάδια του κύκλου ζωής θα ακολουθήσετε και με ποια σειρά;
2. Ποιο στάδιο θα είναι το πιο δύσκολο και γιατί;
3. Θέλετε να μεταγράψετε αυτόματα τις ηχογραφήσεις με εργαλείο TN. Σε ποιο στάδιο μπαίνει αυτό; Τι θα ελέγξετε πριν το δημοσιεύσετε;

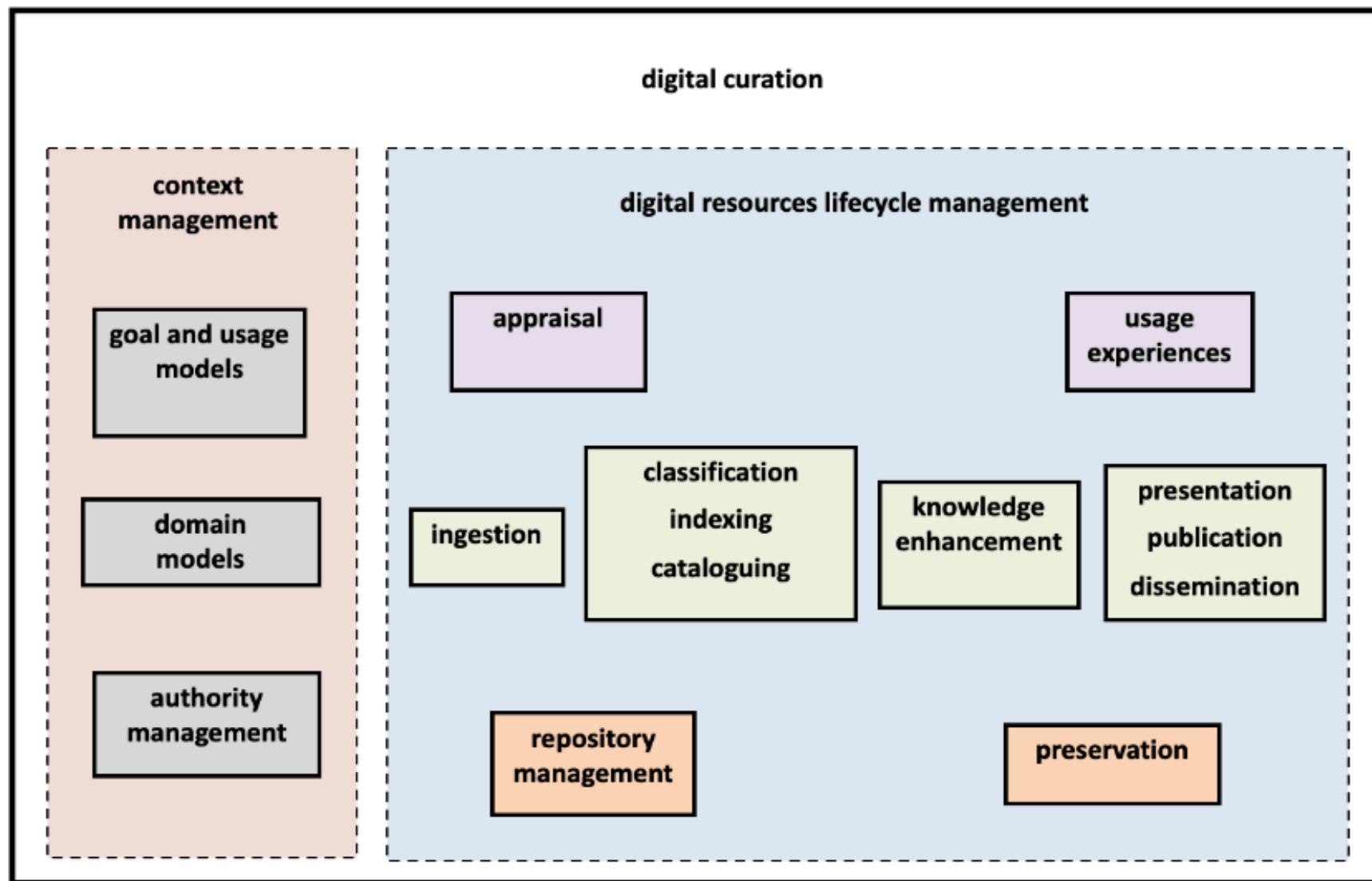
Ψηφιακή Επιμέλεια κατά DCU

- Μονάδα Ψηφιακής Επιμέλειας (Digital Curation Unit)
 - Ιανουάριος 2007
 - Εθνικός πόλος ψηφ. επιμέλειας
- Έμφαση στην εξέλιξη της πληροφορίας, τον σημασιολογικό εμπλουτισμό, και την εμπειρία χρήστη
- Διεπιστημονική προσέγγιση διεργασιών
- Ανάγκη για πρακτικές εξειδικευμένες με βάση το υπό εξέταση πεδίο και το πλαίσιο

Διεργασίες Ψηφιακής Επιμέλειας

Constantopoulos, P., et al. (2009). DCC&U: An Extended Digital Curation Lifecycle Model. Int. Journal of Digital Curation, 4 (1), 2009. DOI <https://doi.org/10.2218/ijdc.v4i1.76>

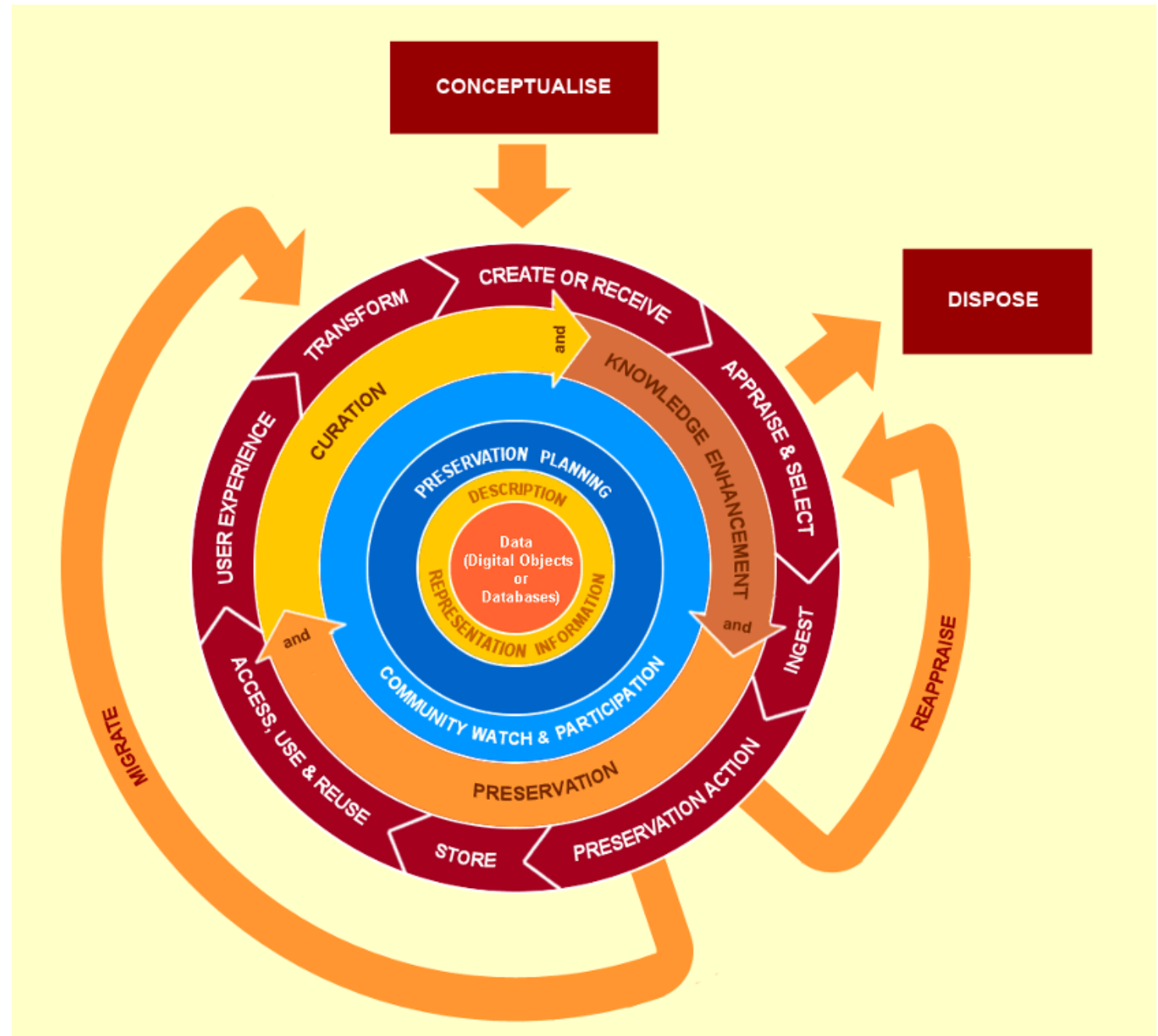
Constantopoulos, P., et al. (2009). DCC&U: An Extended Digital Curation Lifecycle Model. Int. Journal of Digital Curation, 4 (1), 2009. DOI <https://doi.org/10.2218/ijdc.v4i1.76>

Επέκταση κύκλου ζωής DCC

- Σκοπός ένα πληρέστερο μοντέλο κύκλου ζωής ψηφιακής επιμέλειας
- Προτεινόμενες επεκτάσεις
 - Εμπειρία χρήστη
 - Εμπλουτισμός γνώσης
 - Ελεγχόμενα λεξιλόγια (ορολογία)

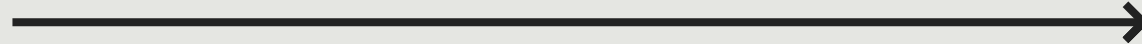
Κύκλος ζωής Ψηφ. Επιμέλειας κατά DCU

Constantopoulos, P., et al. (2009). DCC&U: An Extended Digital Curation Lifecycle Model. *Int. Journal of Digital Curation*, 4 (1), 2009. DOI <https://doi.org/10.2218/ijdc.v4i1.76>

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ψηφιακή Επιμέλεια

Στάδια και Προκλήσεις

3. Στάδια και Προκλήσεις

Εκτίμηση και Επιλογή

- Τι κρατάμε, τι επιμελούμαστε και τι απορρίπτουμε;
- Κριτήρια επιλογής
 - Αξία (επιστημονική, ιστορική, πολιτιστική)
 - Μοναδικότητα: υπάρχει αλλού;
 - Ποιότητα και πληρότητα δεδομένων και τεκμηρίωσης
 - Τεχνική κατάσταση και μορφότυπος
 - Πνευματικά δικαιώματα και άδειες
 - Κόστος επιμέλειας και διατήρησης
 - Ανάγκες της κοινότητας χρηστών

Πρόσκτηση

- Διασφάλιση
 - ορθής, σύμφωνης μορφοποίησης
 - ορθής τεκμηρίωσης
 - αποδοτικής αποθήκευσης
- Ζητήματα μπορούν να προκληθούν από
 - μη συμβατούς μορφότυπους
 - έλλειψη τεκμηρίωσης (μεταδεδομένων)
- Αντιμετώπιση μέσω υιοθέτησης **προτύπων**

Αποθήκευση και Διατήρηση

- Όγκος και πολυπλοκότητα δεδομένων
 - Διαχείριση και επιμέλεια τεράστιου όγκου δεδομένων
 - Πληθώρα ψηφιακών πόρων, π.χ. έργα μεγάλης κλίμακας
 - Χειρισμός διαφορετικών τύπων και μορφοτύπων (κείμενο, πολυμέσα, βάσεις δεδομένων)
 - Ανάγκη για διατήρηση της συνοχής
- Βιωσιμότητα των πόρων
 - Μακροπρόθεσμη αποθήκευση και διατήρηση ψηφιακών πόρων
 - Απαιτεί υποδομές, προσωπικό, χρηματοδότηση

Αποθήκευση και Διατήρηση II

- Προστασία από τεχνολογική παλαίωση
 - Κίνδυνος παρωχημένων μορφοτύπων, λογισμικού ή υλικού => ψηφιακοί πόροι μη προσβάσιμοι
- Διασφάλιση αποθήκευσης σε ασφαλή μέσα
 - Από τεχνολογικές αστοχίες (βλάβες υλικού)
 - Από τεχνολογική ασυμβατότητα
 - Από φυσικές καταστροφές
 - Από παραβιάσεις ασφαλείας
- Εφαρμογή στρατηγικής ψηφιακής διατήρησης

Πρόσβαση, Χρήση και Επανάχρηση

- Οι πόροι πρέπει να είναι ανακαλύψιμοι, προσβάσιμοι και χρησιμοποιήσιμοι
 - Χωρίς παραβίαση δικαιωμάτων
- Οι πόροι πρέπει να μπορούν να ερμηνευτούν και χρησιμοποιηθούν από μελλοντικούς χρήστες
 - Ανεξάρτητα από τις τεχνολογικές εξελίξεις
- Βασικοί μηχανισμοί διασφάλισης πρόσβασης
 - Ευρετηρίαση
 - Απόδοση Μόνιμων Αναγνωριστικών (persistent identifiers)

Ευρετηρίαση

Ευρετηρίαση: δόμηση και οργάνωση των μεταδεδομένων με τρόπο που καθιστά τους πόρους εύκολα αναζητήσιμους και ανακτήσιμους

- Επιτρέπει την ανάκτηση των ψηφιακών πόρων, καθιστώντας την αναζήτηση αποτελεσματική
- Βοηθά χρήστες να εντοπίζουν ταχύτερα σχετικούς πόρους
- Όταν βασίζεται σε πρότυπα μεταδεδομένων, προσφέρει συνέπεια
 - μέσω τυποποίησης
 - διασφάλιση διαλειτουργικότητας

Μέθοδοι ευρετηρίασης

- Πλήρους κειμένου
- Μεταδεδομένων
- Λέξεων-κλειδιά
- Ελεγχόμενα Λεξιλόγια και Ταξινομίες
- Ιεραρχίες Όρων
- Σημασιολογική
- κλπ.

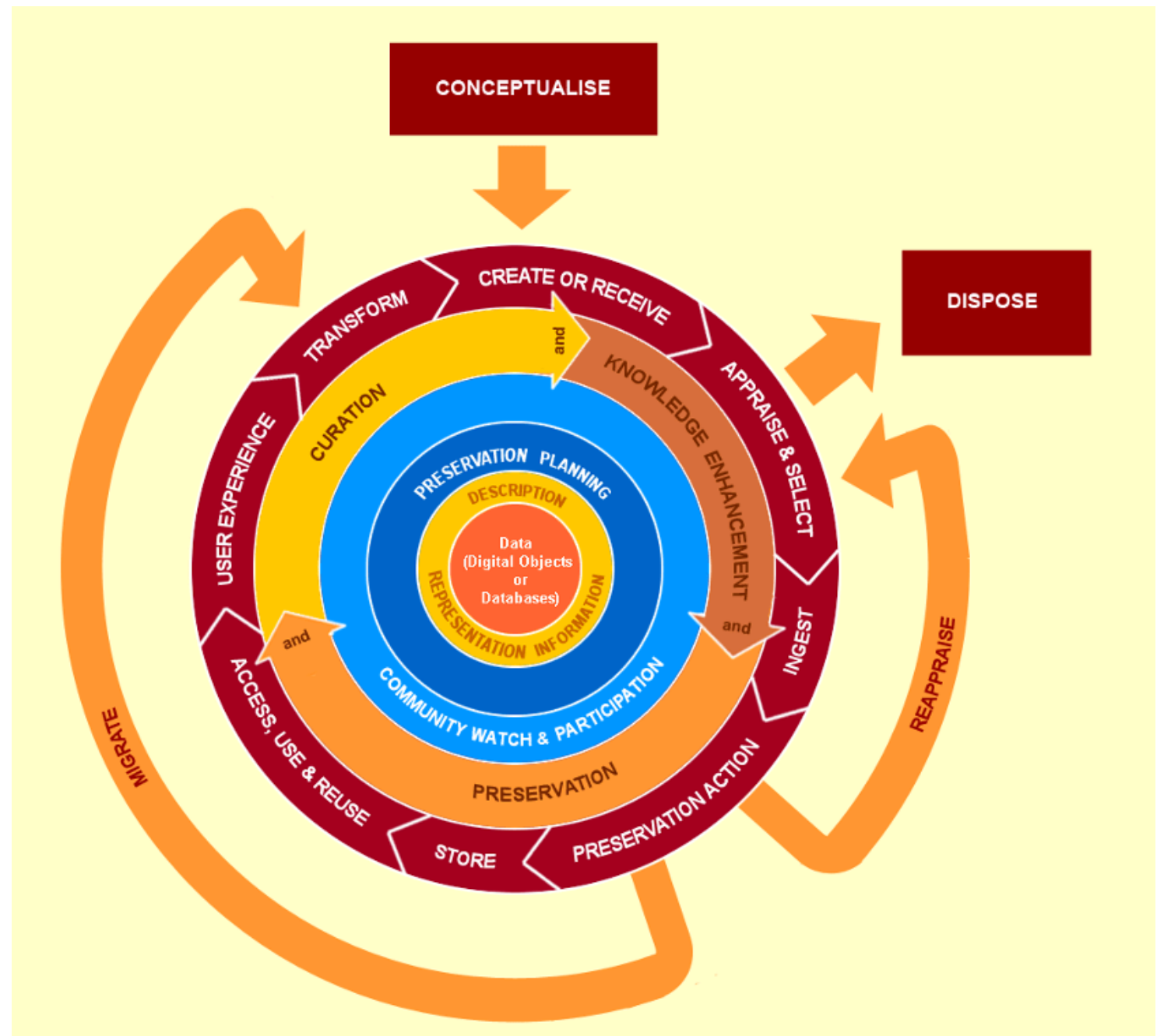
Αναγνωριστικά (Identifiers)

- **Μοναδικά** (unique) και **Μόνιμα** (persistent) Αναγνωριστικά: κάθε ψηφιακός πόρος αναγνωρίζεται από μία μοναδική ταυτότητα
 - Μοναδικό αναγνωριστικό: ταυτοποιεί έναν πόρο χωρίς αμφισημία, π.χ. ISBN, σειριακός αριθμός, UUID
 - Μόνιμο αναγνωριστικό (persistent identifier, PID): μοναδικό ΚΑΙ επιλύσιμο (οδηγεί στον πόρο) ΚΑΙ σταθερό στον χρόνο, επειδή κάποιος φορέας δεσμεύεται να το συντηρεί, π.χ. DOI, Handle, ARK, ORCID
- Διασφάλιση ευρεσιμότητας και προσβασιμότητας
- Κοινή χρήση, αναφορά, παραπομπή
- Επανάχρηση πόρων

Digital Object Identifier (DOI)

- Μόνιμο αναγνωριστικό, τυποποιημένο, χρησιμοποιείται για αναφορά σε ψηφιακά αντικείμενα
- Πρότυπο κατά [ISO \(ISO 26324:2022\)](#)
- Ευρεία χρήση για ταυτοποίηση ακαδημαϊκών, επιστημονικών και κυβερνητικών πόρων
- Παρέχει σταθερή σύνδεση με τον ψηφιακό πόρο, ακόμα και αν αυτός αλλάξει τοποθεσία
 - Προϋπόθεση η ορθή ενημέρωση των μεταδεδομένων του πόρου από τον εκδότη
- Παρέχει διαλειτουργικότητα

Κύκλος ζωής Ψηφ. Επιμέλειας κατά DCU

Constantopoulos, P., et al. (2009). DCC&U: An Extended Digital Curation Lifecycle Model. Int. Journal of Digital Curation, 4 (1), 2009. DOI <https://doi.org/10.2218/ijdc.v4i1.76>

Άλλες προκλήσεις

- Ποιότητα και ακεραιότητα δεδομένων
 - Διατήρηση της ακρίβειας, της πληρότητας και της αξιοπιστίας των επιμελημένων δεδομένων.
 - Κίνδυνος απώλειας ή αλλοίωσης δεδομένων, ελλειπών μεταδεδομένων με την πάροδο του χρόνου
- Ηθικά και νομικά ζητήματα
 - Δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας
 - Διασφάλιση ορθής (δίκαιης) πρόσβασης
 - Προσβασιμότητα χρηστών
- Διασφάλιση προσβασιμότητας πόρων στο ευρύ κοινό

Ποιος παίζει τον ρόλο του Ψηφιακού Επιμελητή;
Από ποια επιστημονική περιοχή προέρχεται;

Και μια ερώτηση για την επόμενη φορά:
Αν ένα εργαλείο TN κάνει μέρος της δουλειάς,
ποιος έχει την ευθύνη για το αποτέλεσμα;

Δραστηριότητα

Ένας τοπικός πολιτιστικός σύλλογος σας παραδίδει το αρχείο του (1960-2020), οργανωμένο σε 8 σύνολα υλικού.

Έχετε πόρους να επιμεληθείτε **μόνο 3** από αυτά τα σύνολα.

- 40 ώρες βίντεο VHS από πανηγύρια (1985-2000), μη ψηφιοποιημένες κασέτες σε μέτρια κατάσταση
- 1.200 ψηφιακές φωτογραφίες σε σκληρό δίσκο, χωρίς καμία περιγραφή
- Χειρόγραφο βιβλίο πρακτικών (1962-1978), σκαναρισμένο σε PDF χαμηλής ανάλυσης
- Αφίσες εκδηλώσεων (1990-2020), οι περισσότερες υπάρχουν και στο αρχείο του δήμου
- 15 ηχογραφημένες συνεντεύξεις με ηλικιωμένα μέλη (2019), χωρίς γραπτή συναίνεση
- Βάση δεδομένων μελών σε παλιό λογισμικό: ονόματα, διευθύνσεις, συνδρομές
- Τα αρχεία της παλιάς ιστοσελίδας του συλλόγου (2008-2015), που δεν λειτουργεί πια.
- Φωτογραφίες επαγγελματία από γιορτή του συλλόγου, με τα δικαιώματα να ανήκουν στον φωτογράφο

Σε ομάδες: Επιλέξτε 3. Για κάθε επιλογή, και για **μία** απόρριψη, πείτε ποιο κριτήριο της διαφάνειας 18 έκρινε την απόφαση.

Δραστηριότητα

Διαλέξτε μία φωτογραφία από το κινητό σας που θα θέλατε να υπάρχει σε 30 χρόνια.
Απαντήστε για αυτήν:

1. **Τεκμηρίωση:** Τι ξέρετε για αυτήν που δεν φαίνεται στην εικόνα; Τι **δεν** ξέρετε;
2. **Αποθήκευση:** Πού βρίσκεται τώρα; Τι θα συμβεί αν χαθεί το κινητό ή κλείσει ο λογαριασμός;
3. **Ευρετηρίαση:** Με ποιες λέξεις θα την έψαχνε κάποιος άλλος;
4. **Αναγνωριστικό:** Πώς θα την ξεχώριζε κάποιος από τις υπόλοιπες χιλιάδες;
5. **Ηθικά:** Ποιος εικονίζεται; Θα μπορούσατε να τη δημοσιεύσετε;